

ΕΚΘΕΣΗ

Η νομολογία του ΕΔΔΑ για την Ελλάδα το έτος 2025

Στο πλαίσιο του βασικού στόχου και της αποστολής του, το Παρατηρητήριο Δικαιοσύνης - Justice Watch, ως ανεξάρτητος φορέας παρακολούθησης και αξιολόγησης της συνολικής λειτουργίας της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα, παρουσιάζει συγκεντρωτική αποτύπωση και αποτίμηση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αφορά στη χώρα μας για το έτος 2025.¹

Στα παρακάτω σημεία παρουσιάζονται με τρόπο ευσύνοπτο και κατανοητό για όλους - αρμόδιους φορείς, εμπλεκόμενους παράγοντες, αλλά και ευρύ κοινό-, τρόπο, τα ζητήματα τριβής ως προς την τήρηση της ΕΣΔΑ και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ελλάδα, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των υποθέσεων που οδηγούνται στο ΕΔΔΑ και τα επαναλαμβανόμενα δομικά ζητήματα που προκύπτουν. Από τα σημεία αυτά, για όσους δεν μπορούν να αισθάνονται ικανοποιημένοι με τη σημερινή πραγματικότητα και ενδιαφέρονται για την επικράτηση του κράτους δικαίου, η ανάγκη άμεσης ανάληψης δράσης καθίσταται προφανής. Η παρούσα Έκθεσή μας επιθυμούμε να εκληφθεί ως πρόσκληση προς ακριβώς αυτήν την κατεύθυνση.

Συγκεκριμένα, από τις υποθέσεις που αφορούν την Ελλάδα στο ΕΔΔΑ το 2025, διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

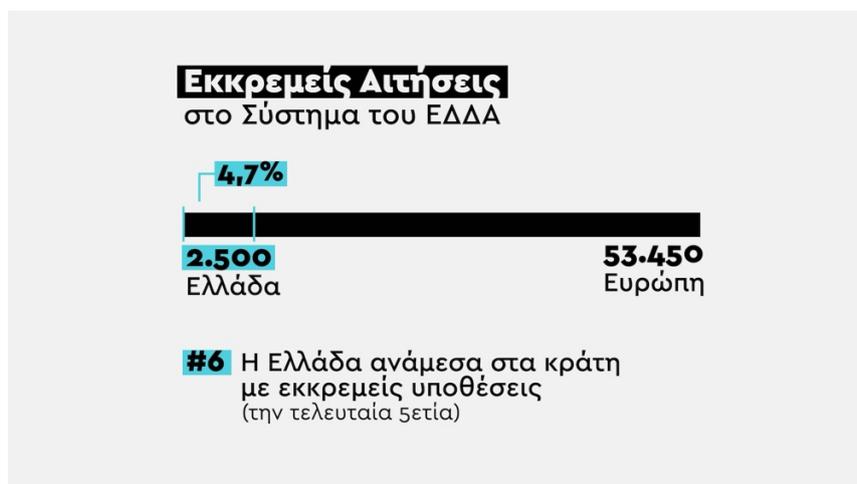
1. Οι καταδίκες

Το 2025 είχαμε **19 καταδίκες** της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ. Απ' αυτές ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις είναι ότι από τα διαχρονικά προβλήματα πρώτο παραμένει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας συνεχίζεται, ενώ ιδιαίτερο βάρος και σταθερό πλέον χαρακτήρα λαμβάνουν ζητήματα που αφορούν σε παραβιάσεις στα μεταναστευτικά/προσφυγικά δικαιώματα.

¹ Το παρόν βασίστηκε σε στοιχεία και αρχικές επισημάνσεις του δικηγόρου Βασίλη Χειρδάρη, μέλους του Justice Watch.

2. Εκκρεμείς αιτήσεις - Θέση της Ελλάδας στο σύστημα του ΕΔΔΑ

Την Ελλάδα αφορούν **2.500 εκκρεμείς αιτήσεις** στο τέλος του 2025, αντιστοιχώντας σε **4,7%** του συνολικού αριθμού των **53.450** εκκρεμών υποθέσεων. Βρίσκεται σταθερά στην **6η θέση μεταξύ των κρατών με τις περισσότερες εκκρεμείς υποθέσεις**, πίσω από Τουρκία, Ρωσία, Ουκρανία, Πολωνία και Ιταλία. Η θέση αυτή παραμένει σταθερή την τελευταία πενταετία, δείχνοντας **μεσαίο αλλά επίμονο διαρθρωτικό φορτίο**.

3. Πού βρίσκονται οι ελληνικές υποθέσεις μέσα στη διαδικασία

Για την ασφαλέστερη εκτίμηση ως προς τη θέση των ελληνικών εκκρεμών υποθέσεων στο ΕΔΔΑ, σημειώνονται τα εξής:

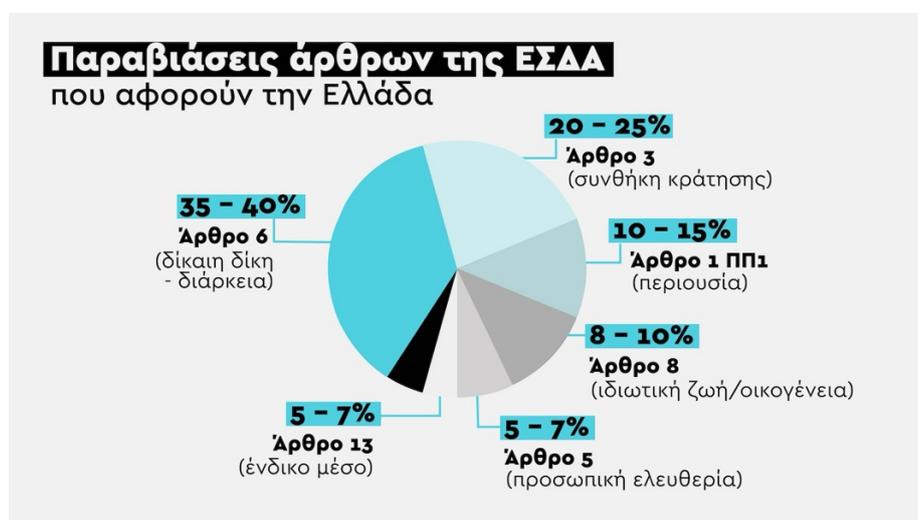
- **47,6%** των εκκρεμών υποθέσεων βρίσκονται σε **Single Judge / Committee**, δηλαδή στο χαμηλότερο επίπεδο προτεραιότητας.
- **38%** βρίσκονται σε **Chamber/Committee awaiting first examination**
- **11,1%** βρίσκονται σε **pending government action** (πilotικές ή επαναλαμβανόμενες).
- **2%** είναι **επιλέξιμες** και αναμένουν ουσιαστική κρίση.

4. Ποιοτικά χαρακτηριστικά των ελληνικών υποθέσεων

Η Ελλάδα παρουσιάζει εξαιρετικά σταθερό προφίλ παραβιάσεων. Με βάση τα μοτίβα 2020–2025, οι υποθέσεις που αφορούν στην Ελλάδα σχετίζονται με παραβιάσεις των παρακάτω άρθρων της ΕΣΔΑ:

- Άρθρο 6 (δίκαιη δίκη – διάρκεια): 35–40%
- Άρθρο 3 (συνθήκες κράτησης): 20–25%
- Άρθρο 1 ΠΠ1 (περιουσία): 10–15%
- Άρθρο 8 (ιδιωτική ζωή/οικογένεια): 8–10%
- Άρθρο 5 (προσωπική ελευθερία): 5–7%
- Άρθρο 13 (ένδικο μέσο): 3–5%

Ήτοι, το ελληνικό «προφίλ» παραμένει σταθερό: **καθυστερήσεις στην απονομή της Δικαιοσύνης, συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές, περιουσιακά δικαιώματα, πολεοδομικά/οικογενειακά ζητήματα.**

Η Ελλάδα παραμένει μια χώρα όπου:

- το Άρθρο 6 (δίκαιη δίκη - διάρκεια) είναι διαχρονικά το μεγαλύτερο πρόβλημα,
- το Άρθρο 3 (συνθήκες κράτησης) παραμένει υψηλό αλλά μειώνεται σταδιακά,
- το ΠΠ1 (περιουσία) αυξάνεται σταθερά, λόγω απαλλοτριώσεων και φορολογικών κυρώσεων.

Στο **Country Profile (Greece)** του ΕΔΔΑ αναφέρεται ότι κρίθηκαν **682** υποθέσεις (applications decided), εκ των οποίων **637** ήταν απαράδεκτες ή διαγραφείσες (inadmissible/struck out). Και **45** κρίθηκαν με **33** διαφορετικές αποφάσεις/αποφάσεις - καταδίκες (judgments).

Με άλλα λόγια: το 2025, για την Ελλάδα, ο συντριπτικά μεγάλος όγκος των προσφυγών (ποσοστό άνω του 93%) κρίθηκαν **απαράδεκτες ή προς διαγραφή**, ενώ ένα πολύ μικρότερο μέρος τους έφτασε σε **απόφαση**.

Σε ποσοστά:

- Το **93,4%** των κριθεισών το 2025 κρίθηκαν **απαράδεκτες ή διαγράφηκαν (inadmissible/struck out)** (637/682).
- Το **6,6%** κατέληξαν σε **απόφαση Τμήματος η Επιτροπής** (45/682).

5. Τα διαχρονικά χαρακτηριστικά

Η ανάλυση των ανωτέρω δεδομένων και της νομολογίας του ΕΔΔΑ για την Ελλάδα κατά το έτος 2025 οδηγεί σε ορισμένα σαφή συμπεράσματα, τα οποία αναδεικνύουν διαχρονικά χαρακτηριστικά του ελληνικού δικαιοσύνης:

-Χρόνια και επαναλαμβανόμενα δομικά προβλήματα: μια εξοικείωση του κράτους με τις καταδίκες του

Η εικόνα που αναδεικνύεται από τις αποφάσεις του 2025 δεν είναι ούτε νέα ούτε διαφορετική και ακριβώς αυτό είναι το πρόβλημα. Η Ελλάδα εξακολουθεί να καταδικάζεται για τα ίδια ζητήματα που αποτελούν «κλασικά» αντικείμενα καταδίκης εδώ και δεκαετίες. Η μη εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων (Deloroulos, Dervisis, Panoroulou), η υπερβολική διάρκεια διαδικασιών (Vervele), η αδυναμία παροχής αποτελεσματικής προσφυγής (άρθρο 13) αποτελούν **επαναλαμβανόμενες (repetitive) υποθέσεις** που στην πραγματικότητα υποδηλώνουν μια δομική αδυναμία του ελληνικού δικαιοσύνης. Η νομολογία Hornsby κατά Ελλάδος (1997) που αφορούσε την μη εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων εξακολουθεί, σχεδόν 28 χρόνια αργότερα, να αποτελεί τη βάση αναφοράς. Αυτό **δεν αποτελεί νομολογιακή συνέπεια, αλλά θεσμική αποτυχία**.

Στην αποτυχία αυτή ήρθε να προστεθεί και η νεότερη νομολογία του ΕΔΔΑ, η οποία απορρίπτει τα θεσπισθέντα στην χώρα μας φίλτρα τα οποία, επικαλούμενα την ανάγκη βελτίωσης των χρόνων, περιορίζουν το δικαίωμα πρόσβασης στη Δικαιοσύνη.

-Τεκμήριο αθωότητας και αυτονομία ποινικής-διοικητικής δίκης: σχεδόν ψευδαίσθηση

Τρεις αποφάσεις (Aroutsidis, Malatesta, Karakasidis) αναδεικνύουν ένα ιδιαίτερα ανησυχητικό φαινόμενο: τα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια αρνούνται συστηματικά να σεβαστούν αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων, κρίνοντας «αυτόνομα». Η «αυτονομία» αυτή, την οποία οι Έλληνες δικαστές επικαλούνται ως θεσμική αρχή, λειτουργεί στην πράξη ως μηχανισμός αντιστροφής του βάρους απόδειξης και υπονόμησης του τεκμηρίου αθωότητας. Η Malatesta, ειδικότερα, δέκα χρόνια μετά την πιλοτική Karetanios (2015), δείχνει ότι η Ελλάδα δεν έχει εναρμονίσει τη νομοθεσία της με τις απαιτήσεις της Σύμβασης σε ό,τι αφορά τη σχέση ποινικής δίκης και λαθρεμπορίας. Η απόφαση Karakasidis, με την εμβληματική ανάλυσή της για τις γενικές αξιολογήσεις ενοχής χωρίς αιτιολογία,

αποτελεί σαφή υπόμνηση ότι η ελληνική ποινική πρακτική δεν σέβεται πάντοτε τον κανόνα in dubio pro reo.

- Μεταναστευτικό: η συστηματική πρακτική pushbacks ως νομολογιακό δεδομένο πλέον

Η Α.Ρ.Ε. κατά Ελλάδα αποτέλεσε σημείο τομής: είναι η πρώτη φορά που το ΕΔΔΑ αναγνώρισε ρητά ότι υφίσταται **συστηματική πρακτική pushbacks** από ελληνικό έδαφος. Η G.R.J., αν και κατέληξε σε απαράδεκτο, επιβεβαίωσε την ίδια γενική διαπίστωση. Οι αποφάσεις Almukhlis (πυρά λιμενικού), F.M. (Αγαθονήσι) και B.F. (ακατάλληλες συνθήκες κράτησης) συνθέτουν μια εικόνα συστηματικής παραβίασης δικαιωμάτων μεταναστών σε πολλαπλά επίπεδα: στα σύνορα (άρθρα 2, 3), στην κράτηση (άρθρα 3, 5), στην έρευνα (άρθρο 2 δικονομικό σκέλος) και στα ένδικα μέσα (άρθρο 13). Εκκρεμούν ακόμη 47 προσφυγές σχετιζόμενες με pushbacks (κατατέθηκαν το 2021), γεγονός που προοιωνίζει κύμα καταδικών και τα επόμενα χρόνια.

Νεότερο στοιχείο το 2025, που υπογραμμίζει τη σοβαρότητα αυτής της κατηγορίας των παραβιάσεων, αλλά και του τρόπου με τον οποίο τις αντιμετωπίζει πλέον το ΕΔΔΑ είναι ότι για πρώτη φορά, σε σχετική με pushbacks υπόθεση, το ΕΔΔΑ απευθύνθηκε ευθέως στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, αλλά και στον Συνήγορο του Πολίτη, ζητώντας στοιχεία.

- Η απόφαση Τσατάνη: ρωγή στον πυλώνα της δικαστικής ανεξαρτησίας

Η υπόθεση Τσατάνη κρίθηκε ως key case 2025 από το ίδιο το ΕΔΔΑ. Η καταδίκη της Ελλάδος για παραβίαση της αντικειμενικής αμεροληψίας σε πειθαρχική διαδικασία εισαγγελέως - με πρωταγωνιστή την Πρόεδρο του Αρείου Πάγου που προέβη σε δημόσιες δηλώσεις προδικάζοντας το αποτέλεσμα - θίγει τον σκληρό πυρήνα της δικαστικής ανεξαρτησίας.

-Ιδιοκτησία και ιστορική μνήμη: η Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης

Η απόφαση αυτή υπερβαίνει τη νομική διάσταση. Η στέρηση ιδιοκτησίας με βάση μεταπολεμική νομοθεσία «εχθρικής παρουσίας» - ενώ η κτήση είχε ολοκληρωθεί ήδη το 1934 - εγείρει διάφορα ζητήματα. Η κρίση ότι η ερμηνεία του Αρείου Πάγου δεν ήταν «προβλέψιμη» αποτελεί de facto κριτική του τρόπου λειτουργίας του ανωτάτου δικαστηρίου της χώρας.

6. Συμπέρασμα

Η νομολογία του ΕΔΔΑ που αφορά στην Ελλάδα το 2025 αποτυπώνει μια χώρα που δεν μαθαίνει αρκετά από τις καταδίκες της. Τα τρία κυρίαρχα θέματα (παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης στη Δικαιοσύνη και μη εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, προσβολή του τεκμηρίου αθωότητας μέσω «αυτόνομων» διοικητικών διαδικασιών και συστηματική παραβίαση δικαιωμάτων μεταναστών), δεν είναι μεμονωμένες παραβιάσεις, αλλά **δομικές παθογένειες**. Η απουσία αποτελεσματικού εσωτερικού μηχανισμού ένδικης προστασίας (άρθρο 13) σε πολλαπλές κατηγορίες υποθέσεων μεταθέτει de facto τη λειτουργία του εγγυητή δικαιωμάτων στο Στρασβούργο, γεγονός που αντιβαίνει στην αρχή της επικουρικότητας,

θεμελιώδη αρχή του συμβατικού συστήματος. Η νομοθετική μεταρρύθμιση, όπως σε θέματα *ne bis in idem* στη λαθρεμπορία ή εκτέλεσης διοικητικών δικαστικών αποφάσεων κατά του Δημοσίου, αλλά και η ειλικρινής θεσμοθέτηση μηχανισμών ουσιαστικού ελέγχου αστυνομικής-λιμενικής δράσης στα σύνορα, δεν αποτελεί πλέον πολυτέλεια αλλά επιτακτική υποχρέωση.

Όπως, γενικότερα, η άμεση ανάληψη της ευθύνης για την αλλαγή αυτής της κατάστασης προς την κατεύθυνση που επιβάλλει το κράτος δικαίου.